गरीबी मुक्त आणि
उपजीविका वृद्धिस
पोषक गाव
1 गरीबी निर्मुलन
2 उपासमारीमुक्त
3 सुदृढ आरोग्य
4 दर्जेदार शिक्षण
5 लिंग समभाव
6 शुद्ध पाणी व स्वच्छता
7 परवडणारी उर्जा
8 सन्मानजनक रोजगारआणि आर्थीक विकास
10 विषमता निर्मुलन
11 शाश्वत शहरे आणि समुदाय
13 पर्यावरण कृती
15 जमिनीवरील जीवन
SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

दूरदृष्टी

- गरीबी मुक्त गाव म्हणजे असं गाव, ज्या गावात सर्व समाज घटकांची भरभराट आणि वाढ होण्यासाठी आवश्यक उपजीवीका विकासाची पुरेशी साधने उपलब्ध् असतील , असं गाव ज्या गावामध्ये कुणीही मागे राहणार नाही . यासाठी सर्व समाज घटकांना सामाजिक सुरक्षितता उपलब्ध असेल.

असे गाव ज्या गावामध्ये उन्नत उपजीवीकेमुळे सर्वांची प्रगती व संपन्नता वाढेल.

गरीबी मुक्त आणि उपजीविका वृध्दीस पोषक गाव

स्थानिक उद्दिष्टे आणि लक्ष्ये

- उपजीविका आणि सामाजिक सरंक्षण देणाऱ्या योजनांमध्ये सर्व पात्र लाभार्थी घटकांना सामावून घेणे. उदा. सार्वजनिक वितरण व्यवस्था आणि एकात्मिक बाल विकास सेवा या सारख्या योजनांचा लाभ अधिकाधिक लोकांना मिळवून देणे.

- वैयक्तिक आणि सामुहिक उदयोजकतेव्दारे आर्थिक विकास आणि रोजगार निर्मिती करणे.

- गरीब व दुर्बल लोकांना वर्षभर अनुदानित किमतीत पुरेसे अन्न् धान्य उपलब्ध करुन देणे.

गरीबी मुक्त आणि उपजीविका वृध्दीस पोषक गाव

स्थानिक उद्दिष्टे आणि लक्ष्ये

शेतक-यांनी शेती विषयक दर्जेदार बियाणे, जैविक खते, नवीन माहिती तंत्रज्ञानाचा अवलंब करुन आपल्या शेत जमिनीची उत्पादकता वाढविणे.

मूलभूत सेवा उदा. निवारा , पाणी आणि स्वच्छता इ. यांची पुरेशी उपलब्धता करणे.

महात्मा गांधी नरेगा योजने अंतर्गत रोजगार उपलब्ध करुन देऊन गरीबी कमी करणे.

गरीबी मुक्त आणि उपजीविका वृध्दीस पोषक गाव

ग्रामपंचायतींची भूमिका

- सामाजिक व आर्थिक जात गणना व मिशन अंत्योदय सर्व्हेक्षण च्या माहितीद्वारे बहुवंचित लोकांच्या नावांची निवड करून यादी निश्चित करणे.

- रोजगार पत्रकांचे गरजू लोकांना परिणामकारक वितरण करणे.
- सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेमध्ये नोंदणी करण्यासाठी लोकांना मदत करणे.

- कौशल्य विकास प्रशिक्षण, उदयोजकता विकास आणि रोजगार निर्मीती व्दारे उत्पन्न वाढ करणे.

गरीबी मुक्त उपजीविका वृध्दीस पोषक गाव

ग्रामपंचायतींची भूमिका

- जमिनीची उत्पादकता सुधारणे- सिंचन, उत्तम बियाणे, जैव खते, योग्य नवीन तंत्रज्ञानाची ओळख व कृषी विज्ञान केंद्रांचा लाभ घेऊन आपल्या शेत जमिनीची उत्पादकता वाढविणे.
- स्वयं सहाय्यता गटांना प्रशिक्षणाद्वारे सक्षम करणे, त्यांना बचतीच्या उपक्रमांमध्ये सहभागी करुन घेणे व गटांना बँकांकडून कर्ज उपलब्ध करुन देणे.
- ग्रामपंचायत विकास आराखडा निधी आणि इतर कार्यक्रमांचे अभिसरण करणेकामी नियोजन करणे.

गरीबी मुक्त आणि उपजीविका वृध्दीस पोषक गाव

ग्राम समित्या बळकट करणे

क्षमता बांधणी

गरीबी मुक्त आणि उन्नत उपजीविकेसाठी व सर्वसमावेशक नियोजनासाठी लोकसहभाग सुनिश्चित करणे.

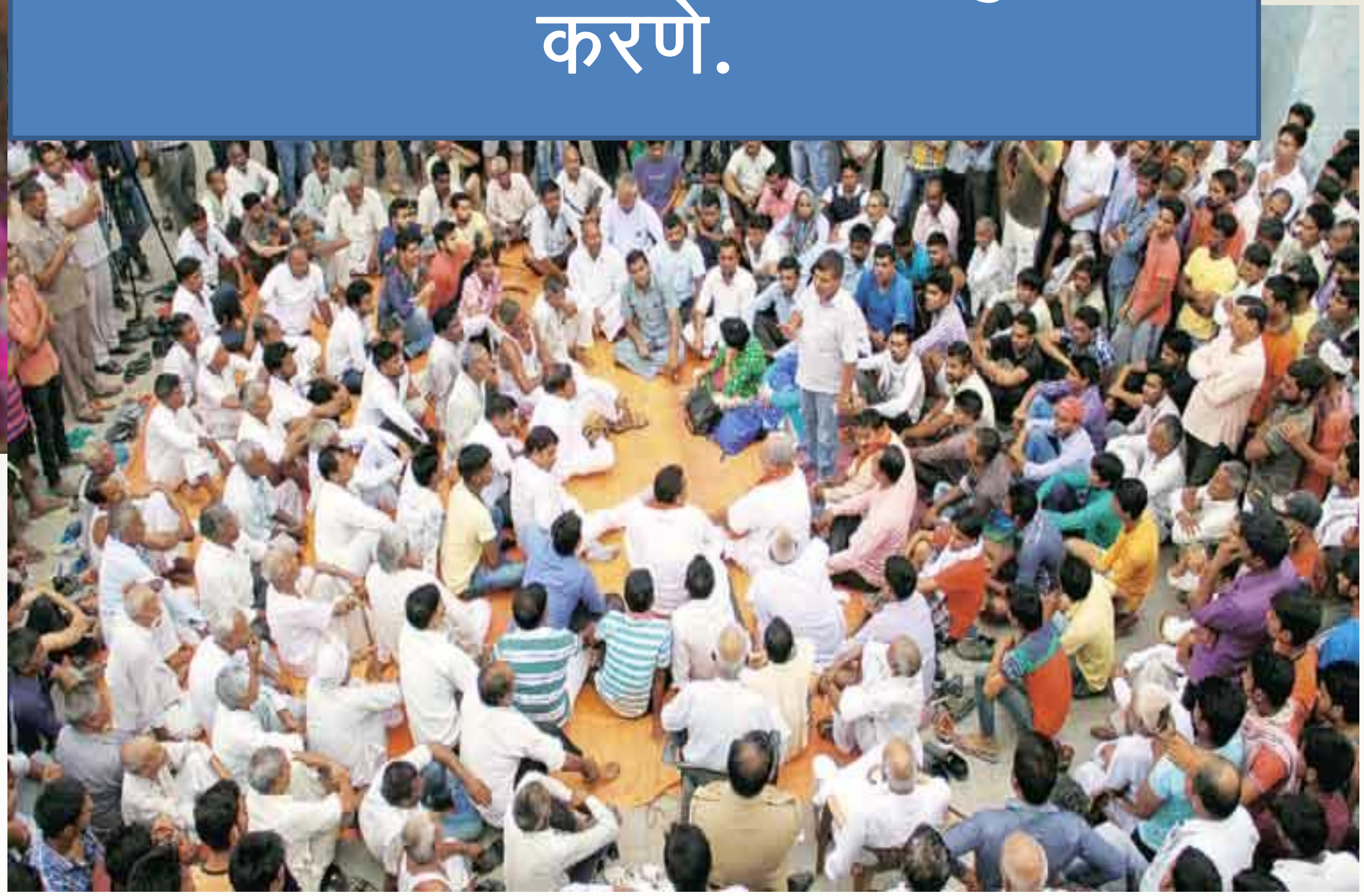

गरीबी मुक्त आणि उपजीविका (रोजगार) वाढीसाठी ग्राम समित्या बळकट करणे.

स्थानिक विकास समित्या
कृषी विज्ञान केंद्र,शेतकरी मित्र,शेतकरी उत्पादक संस्था,पशुसखी, कृषी सखी व स्वयंसहायता गट

गरीबी मुक्त आणि उपजीविका वृध्दीस पोषक गाव

स्वयं सहायता गट आणि इतर घटकांची उत्पन्न निर्मिती क्षमता वाढवणे (अल्पखर्चीत-विनामुल्य उपक्रम)

1

स्वयं सहायता गट स्थापना

- गावपातळीवर बचत गट , ग्रामसंघ स्थापना

2

ग्रामपंचायतींच्या विविध कार्यक्रमांमध्ये स्वयं सहायता गट चळवळीला प्रोत्साहन देणे.

3

प्रशिक्षणार्थी आणि स्वयंसहाय्यता बचत गट सदस्यांसाठी योजना आधारित प्रशिक्षणे आयोजित करणे आणि प्रशिक्षणासाठी व्यवस्था निर्माण करणे.

स्वयं सहायता गट आणि इतर घटकांची उत्पन्न निर्मिती क्षमता वाढवणे (अल्पखर्चीत विनामुल्य उपक्रम)

4

खालील बाबींव्दारे विविध आर्थिक उपक्रमांना प्रोत्साहन देणे

- स्वयं सहायता गटांना कर्जासाठी बँकांशी जोडणे.
- उदयोजकता विकासास सहाय्य करणे.
- व्यापार नोंदणी प्रमाणपत्रासाठी व्यवसायीकरण सुलभीकरण करण्यावर लक्ष केंद्रित करणे.
- उत्तम नफ्यासाठी बाजारपेठेशी जोडणी करणे.

5

विशेष आर्थिक उपक्रमांना प्रोत्साहन देणे आणि ग्राम पंचायत स्तरावरील निधी आणि यंत्रणांसोबत त्यांचे अभिसरण करणे.

शाश्वत विकासाच्या संकल्पनांवर काम करण्यासाठी सहाय्यभूत ठरणारी संसाधने

१. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा (मनरेगा).
२. दीनदयाळ अंत्योदय योजना- महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवन्नोती अभियान (उमेद)
३. प्रधान मंत्री आवास योजना – ग्रामीण
४. राष्ट्रीय सामाजिक सहायता कार्यक्रम
५. बाजारपेठ प्रोत्साहन योजना आणि मुल्य सहाय्य योजना.
६. कौशल्य विकास योजना.
७. प्रधानमंत्री रोजगार निर्मिती कार्यक्रम.
८. प्रधानमंत्री रोजगार प्रोत्साहन योजना.
९. रोजगार प्रोत्साहन योजना.
१०. प्रधानमंत्री मुद्रा योजना.
११. प्रधानमंत्री जन धन योजना.

शाश्वत विकासाच्या संकल्पनांवर काम करण्यासाठी सहाय्यभूत ठरणारी संसाधने

१२ अनुसूचित जाती आणि इतर दुर्बल घटकांच्या विकासासाठी विविध कार्यक्रम
१३. आदिवासी उपयोजनेसाठी विशेष केंद्रीय सहाय्य.
१४. दिव्यांग व्यक्तींना आवश्यक उपकरणे खरेदीसाठी सहाय्य.
१५. अल्पसंख्याकांच्या विकासासाठी विविध कार्यक्रम.
१६. अनुसूचित जमातींच्या विकासासाठी विविध कार्यक्रम.
१७. १०,००० नवीन शेतकरी उत्पादक संघांची निर्मिती आणि प्रोत्साहन.
१८. कृषी, फलोत्पादन, मत्स्यव्यवसाय, पशुसंवर्धन आणि अन्न प्रक्रिया विभागांतर्गत उत्पन्न वाढवणाऱ्या योजना.
१९. ई-श्रम पोर्टल.
२०. प्रधानमंत्री कृषी संपदा योजना.

गावाला मदत करू शकणारे घटक

- आशा स्वयंसेविका
- आरोग्य कर्मचारी
- डॉक्टर
- अंगणवाडी सेविका
- शेतकरी व शेती संबंधीत घटक
- साक्षरता कर्मचारी आणि शिक्षक
- महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान – समुह संसाधन व्यक्ती
- बँकर्स
- शासकीय विभाग आणि यंत्रणा
- ग्राम रोजगार सेवक
- सामाजिक कार्यकर्ते
- पालक शिक्षक समिति / शाळा व्यवस्थापन समिती
- स्वयं-सहायता बचत गट
- खाजगी क्षेत्र
- बिगर सरकारी संस्था व समुह संघटना संस्था.
- स्थानिक तज्ञ व्यक्ती.

गरीबी मुक्त आणि उपजीविका वृध्दीस पोषक गाव

गरीबी मुक्त आणि उपजीविका वृध्दीस पोषक गाव

गरीबी ही गरीब माणसांनी निर्माण केलेली नसून ती मानवी क्षमतांना आपण सहाय्य करण्यास अपयशी ठरल्याने निर्माण होते.

– मोहम्मद युनूस